

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติและการสอนด้วยวิธีการธรรมดาที่มีต่อการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยสนับสนุนทั้งสมมุติฐานที่ 1 และที่ 2 กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดามีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ มีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา

1. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดามีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติและนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา มีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มได้รับการพัฒนา ซึ่งเป็นการสอนอย่างมีระบบ คือ มีการสอนเนื้อหาโดยตรง มีวัตถุประสงค์ มีแผนการสอน มีกิจกรรมและอุปกรณ์การสอน ตลอดจนการประเมินผล ซึ่ง จีราวัฒน์ ชีรเวทย์ (อ้างถึงใน ทิพย์รัตน์ บรรจงเขียน 2525: 76) และ สงัด อุทรานันท์ (2529: 125-134) ได้อธิบายว่า ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้โดยตรง มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น และการสอนอย่างมีระบบ ยังช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพมากขึ้นด้วย ถึงแม้ว่ากลุ่มทดลองที่หนึ่งจะได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งเป็นการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยการกระทำ หรือเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการแสดงออกโดยตรง (Mark 1980: 217) ส่วนกลุ่มทดลองที่สองได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา ซึ่งบทบาทของผู้เรียน คือ ฟังครูอธิบายเนื้อหาทั้งหมดก็ตาม แต่การสอนทั้งสองวิธีเป็นการสอนที่มีจุดประสงค์ เน้นเนื้อหาที่สอน มีการประเมินผล จึงทำให้

กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ และกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา มีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอน แต่จะพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของกลุ่มควบคุมเพิ่มขึ้นบ้าง อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มควบคุมของการวิจัยครั้งนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับการสอนจากผู้วิจัย แต่นักเรียนกลุ่มนี้ยังคงได้รับการเรียนการสอนจากชั้นเรียนตามปกติ จึงอาจมีผลทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ได้บ้างเล็กน้อย

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของ เบริน และ เบรเนต (Burn and Brainerd 1979: 512-521) ที่ได้ศึกษาผลการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ และการสอนด้วยการเล่นแบบสร้างสรรค์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้ของเด็กจำนวน 51 คน เป็นชาย 33 คน หญิง 18 คน โดยผู้วิจัยทำการทดสอบการรับรู้ของเด็กก่อน แล้วจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่หนึ่ง จำนวน 17 คน ได้รับการสอนด้วยการเล่นเกมแบบสร้างสรรค์ โดยมีอุปกรณ์ให้เด็กสร้างเป็นอะไรก็ได้ตามความคิดและความต้องการของเด็ก กลุ่มทดลองที่สอง จำนวน 17 คน ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ เช่น ให้แสดงเป็นหมอ เป็นเสมียน เป็นคนใช้ เป็นต้น กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มควบคุม จำนวน 17 คน เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการสอน ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติและกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการเล่นแบบสร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุนวา เรืองรอง (2526) ที่พบว่า การสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ โดยภายหลังการทดลองเด็กที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ มีการพัฒนาความคิดรวบยอดทางจริยธรรมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลวยศรี มีใจเย็น (2526) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ มีการพัฒนาทัศนคติด้านความกตัญญูได้สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยช่วยสนับสนุนวิธีการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติและการสอนด้วยวิธีการธรรมดา ช่วยพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ได้สูงกว่าการไม่ได้รับการสอน

2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ มีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกลเลอร์ (Geller 1978: 219-235)

ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ มีพฤติกรรมการเชื่อฟังมากขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ได้ใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของแอนเดอร์สัน (Anderson 1977: 181) ที่พบว่าเด็กที่ได้รับการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติมีพฤติกรรมการทำความสะอาดบ้านมากกว่าเด็กที่ได้รับการสอนโดยการบรรยาย นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยอีกสองชิ้น คือ งานวิจัยของมาร์เคิล และหลุยส์ (Marquess and Louise 1976: 3397-A) ที่พบว่า นักเรียนระดับ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ เรื่องค่านิยมด้านความซื่อสัตย์มีการพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์มากขึ้นหลังการเรียนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ และงานวิจัยของ ดุษฎี ทรัพย์ประุง (2529: 58) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ มีการพัฒนาความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานมากขึ้นกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการธรรมดา และนอกจากนี้ยังมีการวิจัยที่ช่วยสนับสนุนประสิทธิภาพการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย เช่น ผลการวิจัยของ วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (2530: 46) ที่พบว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบธรรมดาที่มีการแบ่งกลุ่มทำงาน และการวิจัยของ ทิมส์ (Timms 1987: 3398-A) ได้นำการแสดงบทบาทสมมุติไปใช้ประกอบการเรียนภาษาของเด็กกหูนานก จำนวน 8 คน โดยใช้เวลา 90 นาทีต่อหนึ่งบทเรียนเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า ผลการเรียนด้านภาษาของเด็กกหูนานกภายหลังการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติเพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนในสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ ซึ่งวิธีการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมได้นั้นอธิบายได้จาก การแสดงบทบาทสมมุติ ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสสวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิดระหว่างบทบาทที่ได้รับกับค่านิยมที่ยึดถือ ซึ่งเฟสติงเจอร์ (Festinger 1957 cited by Donn Byrne 1966: 215) ได้อธิบายการลดความขัดแย้งนี้โดยการเปลี่ยนค่านิยมจากทฤษฎีความไม่สอดคล้องของความคิดว่า เมื่อบุคคลมีความคิดที่ยังไม่คงเส้นคงวา (Inconsistency Cognitions) ระหว่างค่านิยมที่ตนยึดถือกับบทบาทที่ได้รับความขัดแย้งของความคิดก็จะเกิดขึ้น และเนื่องจากความขัดแย้งนี้เป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคล บุคคลก็จะพยายามลดความขัดแย้งโดยจะเปลี่ยนค่านิยมที่ตนยึดถือให้

สอดคล้องกับบทบาทที่ได้รับ ซึ่งจะทำให้ความขัดแย้งทางความคิดของบุคคลลดลง ส่วนผู้ที่เป็นผู้จัดการแสดงบทบาทสมมุติจะเกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมได้ เนื่องจากผู้ที่เป็นผู้ดูเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต ซึ่งอธิบายได้ด้วยทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) ของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura 1986 อ้างถึงใน จีพร อุวรรณโน 2532: 315-316) ได้อธิบายการเรียนรู้จากการสังเกตว่า มนุษย์จะเรียนรู้การทำพฤติกรรมส่วนมากจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ 4 กระบวนการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ โดยผู้สังเกตจะรับข่าวสารต่าง ๆ จากการสังเกตโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้มาประมวลโดยการแปลงสภาพเป็นการแทนด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Representation) ที่จะเป็นเครื่องชี้แนะการกระทำของบุคคลนั้นในโอกาสต่อมา ซึ่งการเรียนรู้จากตัวแบบนี้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น พฤติกรรมการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่แปลกใหม่ และเรียนรู้ได้ในรูปนามธรรม เช่น ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ เป็นต้น และการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ ยังมีขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ขั้นตอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางความคิดมากขึ้น (Ginburg and Opper 1979: 229) และผลจากการเรียนรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่จะยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม เพื่อเป็นที่ยอมรับของกลุ่มมากขึ้น (Tissana Tiansame 1972: 73) ซึ่งแตกต่างจากการสอนด้วยวิธีการธรรมดาที่การสอนส่วนใหญ่จะใช้การสอนแบบบรรยาย และอภิปรายเนื้อหาที่เรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนขาดโอกาสที่จะฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน (ชนะพล ดุลยเกษม 2528: 3) และนอกจากนี้การสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งเป็นกิจกรรมการสอนที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสสวมบทบาทเป็นบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยไม่ต้องรอให้เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริงยังเป็นการช่วยพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทของเด็กในวัยนี้ได้ด้วยวิธีหนึ่ง (Shaftel and Shaftel 1967: 32) ซึ่งมีความสามารถในการสวมบทบาท คือ การที่เด็กสามารถแยกการรับรู้ ความคิดอารมณ์ความรู้สึกของตนเองออกจากผู้อื่น โดยสามารถอธิบายได้ว่า ผู้อื่นที่อยู่ในสถานการณ์ที่ต่างจากตนเองจะมีการรับรู้ การคิด อารมณ์ความรู้สึกอย่างไร ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กมีการคิดโดยยึดตนเป็นศูนย์กลางลดลง (Selman 1980 cited by Shaffer 1985: 497) และการที่เด็กมีการคิดโดยยึดตนเป็นศูนย์กลางลดลง จะช่วยให้เด็กรับรู้ในแง่มุมมองของผู้อื่นมากขึ้น และแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมมากขึ้นด้วย (Olds and Papalia 1986: 252) ดังเช่น

งานวิจัยของ โคโนเลย์ (Conoley 1977: 4977-A) ที่ศึกษานักเรียนที่ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ โดยให้เรียนการปรับตัวด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ ผลปรากฏว่านักเรียนกลุ่มนี้สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่เด็กได้แสดงบทบาทสมมติช่วยให้เด็กได้มีโอกาสสวมบทบาทผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ทำให้เด็กสามารถปรับการกระทำที่จะทำตามใจตนเองไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมมากขึ้น และจากการศึกษาของ บัดเลย์และคณะ (Buckley et al. 1979: 329-330) ได้พบความสัมพันธ์ของความสามารถในการสวมบทบาทกับพฤติกรรมความช่วยเหลือ คือ เด็กที่มีความสามารถในการสวมบทบาทสูงจะมีพฤติกรรมความช่วยเหลือแบ่งปันมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เวชเลอร์ ยาร์โร และ สมิท (Waxler, Yarrow and Smith 1977: 87-88) ที่พบความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความสามารถในการสวมบทบาทกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทางสังคมเช่นกัน และจากการศึกษาของ ฮัดสัน ฟอร์แมน และ ไบรอัน-เมเซลส์ (Hudson, Forman and Brian Meisels 1982: 1320-1329) ได้พบความสัมพันธ์ของการยึดตนเป็นศูนย์กลางของเด็กกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทางสังคม คือ เด็กที่มีการยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อย จะมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทางสังคม เช่น การแบ่งปันขนมและของเล่น การเห็นอกเห็นใจและการช่วยเหลือมาก นอกจากนี้การศึกษาของ กวินท์ ธรรมนุต (2522) พบว่า เด็กที่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ จะมีการคิดโดยยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อยกว่าเด็กที่ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ และผลเช่นเดียวกับการศึกษาของ รูบิน (Rubin 1972: 364) ที่พบว่า เด็กที่ได้รับการเลือกจากเพื่อน ๆ และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนจะมีการคิดโดยยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการคัดเลือกจากเพื่อน ๆ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ นอกจากจะช่วยพัฒนาค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ของผู้เรียนได้แล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงศักยภาพของตนทางด้านความคิดและการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์สมมติ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ และการที่เด็กได้มีโอกาสแสดงบทบาทต่าง ๆ นั้นยังเป็นการช่วยพัฒนาความสามารถในการสวมบทบาทของเด็กได้ด้วย ซึ่งจะทำให้การยึดตนเป็นศูนย์กลางของเด็กลดลง โดยเด็กจะสามารถแยกความแตกต่างได้ว่า บุคคลอื่นมีการรับรู้ที่ไม่เหมือนตน จะทำให้เด็กมีการรับรู้สิ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้รวดเร็วและกว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลไปถึงการมีชีวิตในสังคมด้วย คือ เมื่อเด็กมีการยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อยลง จะมีผลทำให้พฤติกรรมการบริจาค การตัดสินใจจริยธรรม การช่วยเหลือและการเห็นอกเห็นใจ

ของเด็กมีมากขึ้น (Buckley et. al 1970; Waxler, Yarrow and Smith 1977; Hudson, Forman and Brion Meion Meisels 1982) ซึ่งจะทำให้สังคมดำเนินไปในรูปแบบของการพึ่งพาอาศัย มีการเอื้อเฟื้อ แบ่งปันซึ่งกันและกัน และยังทำให้เด็กเข้าสังคมได้ดีอีกด้วย (Olds and Papalia 1986: 252) ดังนั้น ครู-อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาค่านิยมของเด็กในวัยนี้ น่าจะมีการส่งเสริมให้มีการสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติในวิชาต่าง ๆ บ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กทั้งทางด้านส่วนตัวและสังคม